

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdyskuntajätevesien käsittelystä (uudelleenlaadittu teksti)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdyskuntajätevesien käsittelystä (uudelleenlaadittu teksti) (U 120/2022 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Ari Kangas, ympäristöministeriö
- yhdyskuntatekniikan päällikkö Paavo Taipale, Suomen Kuntaliitto
- vesiasian päällikkö Paula Lindell, Suomen Vesilaitosyhdistys ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen ympäristökeskus
- Kemianteollisuus ry
- Lääketeollisuus ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio antoi 26.10.2022 ehdotuksen uudeksi yhdyskuntajätevesidirektiiviksi (COM(2022)541 final).

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti komission ehdotukseen, jolla yhdyskuntajätevesidirektiiviä muutetaan vastaamaan nykyaikaa ja siten paremmin keskeisiä ympäristöpolitiikan tavoitteita. Valtioneuvosto pitää erityisen tärkeinä toimia, joilla hillitään ilmastonmuutos-

Valiokunnan lausunto YmVL 52/2022 vp

ta ja edistetään vesistökuormituksen vähentämistä ja tuetaan kiertotaloutta. Direktiiviehdotus on johdonmukainen osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa ja tukee EU:n saasteettomuustoitintaohjelman (E 69/2021 vp) täytäntöönpanoa. Direktiiviehdotuksella parannetaan entisestään päästöjen vähentämisen hierarkian toteutumista, joka perustuu EU:n perussopimuksen mukaisesti ennalta varautumisen periaatteeseen, saastuttaja maksaa -periaatteeseen ja periaatteisiin, joissa ennalta ehkäiseviin toimiin olisi ryhdyttävä ja ympäristövahingot olisi torjuttava ensisijaisesti niiden lähteellä. Samalla valtioneuvosto pitää tärkeänä, että direktiivin täytäntöönpanemiseksi tehtävät toimenpiteet ovat toteuttamiskelpoisia.

Valtioneuvosto korostaa yhdyskuntajätevesidirektiivin roolia EU:n keskeisenä päästöjä vesistöön koskevana sääntelynä ja pitää tärkeänä, että lainsäädäntö on ajantasaista, ottaa huomioon teknologisen kehityksen ja tukee teknologisten innovaatioiden käyttöönottoa sekä on hyvin yhteen sovitettua muun EU:n lainsäädännön ja politiikan kanssa, erityisesti ilmasto-, kiertotalous- ja luonnon monimuotoisuuspolitiikan kanssa.

Valtioneuvosto pitää muutoksia direktiivin soveltamisalaan asianmukaisina. Direktiivin soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan 1 000—2 000 asukasvastineluvun taajamia, joiden yhdyskuntajätevesien käsittely on Suomessa ympäristöluvanvaraista. Taajamat ovat pääasiassa viemäriyhtiö vesihuoltolain perusteella ja niissä on liittämisvelvollisuus. Yli 1 000 avl-taajamissa on liittämisvelvollisuudesta myönnetty vain satunnaisia poikkeamia, jolloin käytössä olisi kiinteistökohtainen järjestelmä.

Valtioneuvosto pitää perusteltuna ehdotusta yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelmista taajama-alueelta tulevien hulevesien ja viemärylivuotojen päästöjen vähentämiseksi.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti siihen, että yhdyskuntajätevesien biologisen käsittelyn ja ravinteiden poiston vaatimustenmukaisuuden tarkasteluun edellytettävien näytteiden määrää lisätään suurten laitosten osalta merkittävästi. Valtioneuvosto pitää parempana vaihtoehtona esimerkiksi sitä, että näytemääristä päätettäisiin komission täytäntöönpanosäädöksellä mahdollisuuksien mukaan niin, että näytemäärien kustannukset ja hyödyt arvioitaisiin tai mahdollistettaisiin jatkuvatoimisten analysointien käyttö.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksella yhdyskuntajätevesien typen poiston vaatimusten muutokseen, jossa valuma-alueella tapahtuvaa typen pidättymistä vesistössä eikä typen biologisen poistoprosessin lämpötilasidonnaisuutta otettaisi huomioon. Ilmiöt ovat luonnontieteellisiä ja niiden sivuuttaminen asettaa jäsenvaltiot luonnonolosuhteiden vuoksi eriarvoiseen asemaan.

Valtioneuvosto pitää perusteltuna vesien hyvän tilan saavuttamiseksi tehtävää mikroepäpuhtauksien poistoa yhdyskuntajätevesistä ja sen kustannusten kattamista laajennetun tuottajavastuun järjestelmällä. Ehdotettu riskiin perustuva tarkastelu mikroepäpuhtauksien poiston tarpeellisuudesta olisi kuitenkin syytä laajentaa kattamaan kaikki puhdistamot kokoluokasta riippumatta, jotta toimenpiteet olisivat kustannustehokkaita ja oikeasuhtaisia. Ehdotuksen yksityiskohtaisia vaatimuksia on vielä arvioitava laajennetun tuottajavastuun järjestelmän toimeenpanokelpoisuuden kannalta sekä sen varmistamiseksi, etteivät järjestelmästä aiheutuva hallinnollinen taakka tai taloudelliset vaikutukset lääkeliikkeen ja kosmetiikkatuotteiden käyttäjille ja tuottajille sekä muille osapuolille muodostu kohtuuttomiksi.

Valiokunnan lausunto YmVL 52/2022 vp

Veden uudelleenkäytön vähimmäisvaatimuksista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU 2020/741) antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden päättää asetuksen käyttöönoton tarpeellisuudesta jäsenvaltioissa. Näin ollen valtioneuvosto katsoo, että ei myöskään voida vaatia jäsenvaltioita edistämään järjestelmällisesti kaikkien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden käsittelyn jäteveden uudelleenkäyttöä, mikäli se ei ole jäsenvaltiossa taloudellisesta kannattavasta suhteesta saatavaan hyötyyn.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa edistetään kaikilla sektoreilla. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin kriittisesti yhdyskuntajätevedenpuhdistamosektorille asetettavaan sitovaan energianeutraalisuustavoitteeseen, jonka mukaan puhdistamosektorin tulisi tuottaa itse uusiutuvilla energianlähteillä kuluttamansa vuotuinen energiamäärä. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa edistetään mahdollisimman kustannustehokkaasti, päällekkäistä sääntelyä ja päällekkäisiä hallinnollisia järjestelmiä välttämällä sekä kiinnittämällä huomiota uuden sääntelyn tuomaan hallinnolliseen taakkaan. Energianeutraalisuustavoitteessa on tärkeää huomioida Suomen pohjoisten olosuhteiden vaikutus puhdistamoiden energiankulutukseen ja niiden potentiaaliin tuottaa uusiutuvaa energiaa. Jätevesihuolto on osa kriittistä infrastruktuuria ja valtioneuvosto pitää tärkeänä, ettei jätevedenpuhdistamoiden toimintakyky vaaranneta kytkemällä niiden käyttämän energian ja itse tuottaman uusiutuvan energian määriä sitovasti toisiinsa. Jätevedenpuhdistamoilla tulee myös olla jatkossakin mahdollisuus toteuttaa ja ylläpitää varavoimajärjestelmiä riippumatta käytettävistä energialähteistä.

Valtioneuvosto pitää perusteltuna ehdotusta yhdyskuntajätevedenpuhdistamoille johdettavien teollisuus- ja laitosjätevesien sääntelystä puhdistamojen toiminnan varmistamiseksi ja epäpuhdistuspäästöjen vähentämiseksi.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kehitetään valmiuksia tarvittaessa tehostaa yhdyskuntajätevesien seurantaa väestön terveyteen vaikuttavien riskien osalta. Tilapäismenettely SARS-CoV-2-pandemian yhteydessä osoitti toimivuutensa ja on käyttökelpoinen vastaisuudessakin.

Valtioneuvosto tukee ehdotuksia yleisön tiedonsaannin, osallistumisen ja muutoksenhakuvoimien tehostamiseksi ja pitää tärkeänä, että esitetyt muutokset tosiallisesti parantavat kansalaisten tiedonsaantimahdollisuuksia.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa ja neuvotteluissa kiinnitetään huomiota ehdotuksesta johtuviin lisääntyviin kustannuksiin ja hallinnolliseen taakkaan ja varmistetaan, että uudet hallinnolliset velvoitteet ovat oikeassa suhteessa niistä saatua lisäarvoa nähden.

Korvaukset

Valtioneuvosto toteaa, että vahingonkorvauksia koskeva ehdotus on monessa suhteessa samankaltainen, kuin keuhkokuumeen 2022 annetussa teollisuuspäästödirektiivin muuttamista koskevassa ehdotuksessa. Sitä koskevassa U-kirjelmässä (U 50/2022 vp) esitettyyn voidaan pitkälti viitata myös nyt kyseessä olevan ehdotuksen yhteydessä. Valtioneuvosto suhtautuu U-kirjelmään (U 50/2022 vp) kirjatulla tavalla varauksellisesti vahingonkorvauksia terveyshaittoista koskevan ehdotuksen yksityiskohtiin, jotka poikkeavat kansallisen vahingonkorvauslainsäädännön ratkaisusta. Tämä koskee muun muassa mahdollisuutta ryhmäkanteisiin terveyshaittoja koskevissa vahingon-

Valiokunnan lausunto YmVL 52/2022 vp

korvauksissa, käännettyä todistustaakkaa silloin, kun terveyshaitan syy-seuraussuhde on todennäköinen sekä vahingonkorvauskanteen vanhentumisaikaa ja sen laskemisajankohtaa. Jatkoneuvotteluissa tulisi varmistaa, että nämä seikat jätetään nimenomaisen EU-sääntelyn sijasta kansallisen prosessiautonomian piiriin.

Seuraamukset

Valtioneuvosto toteaa, että seuraamuksia koskeva ehdotus on monessa suhteessa samankaltainen, kuin keväällä 2022 annetussa teollisuuspäästödirektiivin muuttamista koskevassa ehdotuksessa. Sitä koskevassa U-kirjelmässä (U 50/2022 vp) esitettyyn voidaan pitkälti viitata myös nyt kyseessä olevan ehdotuksen yhteydessä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että yhdyskuntajätevesidirektiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomisesta voidaan määrätä oikeasuhtaisia ja tehokkaita seuraamuksia. Valtioneuvosto suhtautuu U-kirjelmän (U 50/2022 vp) tavoin varauksellisesti eräisiin ehdotuksen yksityiskohtiin, jotka poikkeavat kansallisen seuraamusjärjestelmän ratkaisusta. Jatkoneuvotteluissa tulisi selvittää ja arvioida tarkemmin näitä velvoitteita. Jatkoneuvotteluissa tulee varmistaa, että esimerkiksi seuraamuksia koskevissa liikevaihtoon tai luonnollisen henkilön palkkaan liittyvissä vaatimuksissa löydetään ratkaisu, joka on yhteen sovitettavissa suomalaisen seuraamusjärjestelmän kanssa ja joka varmistaa riittävän kansallisen liikkumavaran ja joustavuuden. Jatkoneuvotteluissa on huomioitava myös ympäristörikosdirektiiviehdotuksen vaatimukset ja se, että rangaittavaksi säädettävät teot voidaan lopullisen direktiivin perusteella kansallisesti määritellä laillisuusperiaatteen edellyttämällä täsmällisyydellä.

Lisäksi valtioneuvosto viittaa päästöportaaliasetusta koskevaan U-kirjelmään (U 51/2022 vp), jossa on tuotu esiin tarve arvioida hallinnollisten seuraamusten tarpeellisuutta ja niiden soveltumista ympäristönsuojelulain kokonaisuuteen.

Toimivallan siirtäminen komissiolle

Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti seuraaviin asiakohtiin, joissa komissiolle ehdotetaan annettavan delegoitua säädösvaltaa:

- Ehdotettu delegoitu säädösvalta direktiivin liitteen I B ja D osien muuttamiseksi tiettyjä biologisen käsittelyn, ravinteiden poiston ja mikroepäpuhtauksien poiston vaatimusten ja menettelyjen mukauttamiseksi tekniikan ja tieteen kehitykseen.
- Ehdotettu delegoitu säädösvalta direktiivin liitteen I C-osan teollisuus- ja laitosjätevesien johtamiseksi annettavien erityislupien vaatimusten mukauttamiseksi tekniikan ja tieteen kehitykseen.
- Ehdotettu delegoitu säädösvalta direktiivin täydentämiseksi vahvistamalla liitteestä peräisin olevan fosforin ja typen uudelleenkäytölle ja kierrätykselle vähimmäistavoitteet.

Kyse on valtioneuvoston näkemyksen mukaan direktiivin keskeisistä vaatimuksista, joista tulisi ensisijaisesti säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti siihen, että komissiolle ehdotetaan annettavan delegoitua säädösvaltaa direktiivin yleisön tiedonsaantia koskevan säännöksen keräysjärjestelmiin liitty-

Valiokunnan lausunto YmVL 52/2022 vp

ville henkilöille säännöllisesti annettavia tietoja koskevista päivityksistä sekä liitteen VI vaatimuksista yleisölle verkossa annettavista tiedoista. Neuvotteluissa tulisi vähintäänkin varmistaa riittävä kansallinen liikkumavara ja joustavuus kansallisessa täytäntöönpanossa.

Lisäksi valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti ehdotettuun delegoituun säädösvaltaan kiinteistökohtaisten järjestelmien suunnittelua, käyttöä ja ylläpitoa koskevien vähimmäisvaatimusten vahvistamiseen ja 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettujen säännöllisten tarkastusten tämentämiseen. Valtioneuvosto pitää parempana vaihtoehtona esimerkiksi sitä, että komissio laatisi ohjeistusta suunnittelun, käytön ja ylläpidon hyvistä käytännöistä ohjaamaan kansallista sääntelyä.

Valtioneuvosto pitää asianmukaisena ehdotuksia toimivallan siirrosta komissiolle siltä osin, kun ne toteutetaan komission täytäntöönpanosäädöksillä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan pitää kannatettavana yhdyskuntajätevesidirektiivin uudistamista vastaamaan paremmin nykyisiä tarpeita ja ympäristötavoitteita. Uudistuksessa on mahdollista ottaa huomioon jätevesien puhdistustekniikan kehitys ja uudet yhdyskuntajätevesien vesistökuormitusta lisäävät tekijät.

Direktiivin soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan 1 000—2 000 asukasvastineluvun (avl) taajamia. Soveltamisalan muutos lisäisi soveltamisalaan kuuluvien jätevedenpuhdistamojen määrää nykyisestä noin 150 yksiköstä (yli 2 000 avl:n taajamat) noin 230 yksikköön. Mahdollisuus käyttää direktiivin mukaisissa taajamissa kiinteistökohtaisia jätevedenkäsittelyjärjestelmiä, jos viemäröinti ei olisi perusteltua olemattoman ympäristöhyödyn tai erittäin korkeiden kustannusten vuoksi, ehdotetaan säilytettäväksi. Kiinteistökohtaisilla järjestelmillä olisi kuitenkin saavutettava sama käsittelytaso, jota edellytetään taajamien jätevesien käsittelyltä keskitettyjen järjestelmien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoilla, joten käytännössä kysymyksessä olisi kieltö. Valiokunta katsoo, että kiinteistökohtaisten käsittelyjärjestelmien tulisi direktiivin mukaisissa taajamissa olla lähtökohtaisesti vain poikkeuksellinen, mutta perustelluista syistä käytettävissä oleva ratkaisu, ja siksi niiden puhdistusvaatimuksia ei tulisi rinnastaa suoraan keskitettyjen järjestelmien vaatimuksiin.

Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä sääntelystä aiheutuvan hallinnollisen taakan välttämistä silloin, kun se ei ole välttämätöntä tärkeän tavoitteen saavuttamiseksi. On siten kannatettavaa suhtautua varauksellisesti siihen, että yhdyskuntajätevesien biologisen käsittelyn ja ravinteiden poiston vaatimustenmukaisuuden tarkasteluun edellytettävien näytteiden määrää lisätään suurten laitosten osalta merkittävästi. Näytemääristä tulisi päättää ottaen huomioon kustannukset ja hyödyt tai mahdollistaa jatkuvatoimisten analysaattorien käyttö.

Suomen kannalta erityisen haastava on yhdyskuntajätevesien typen poiston vaatimusten muutossehdotus, jossa valuma-alueella tapahtuvaa typen pidättymistä vesistöissä eikä typen biologisen poistoprosessin lämpötilasidonnaisuutta otettaisi huomioon. Ilmiöt ovat luonnontieteellisiä, ja niiden sivuuttaminen asettaa jäsenvaltiot luonnonolosuhteiden vuoksi eriarvoiseen asemaan. Va-

Valiokunnan lausunto YmVL 52/2022 vp

liokunta katsoo, että erityisesti uusien ravinteiden poistovaatimusten ulottaminen koko maahan johtaisi merkittäviin investointeihin käytännössä ilman ympäristöhyötyjä, koska sisävesissä typi ei ole biomassan kasvua rajoittava ravinne. Neuvotteluissa tulee ottaa paremmin huomioon jäsenvaltiokohtaiset erityispiirteet.

Direktiiviehdotuksessa esitetään tuottajavastuun käyttöönottoa mikroepäpuhtauksien poistosta aiheutuvien lisäkustannusten kattamiseksi. Valiokunta pitää mikroepäpuhtauksien poistoa koskevaa ehdotusta ja sen kustannusten kattamista laajennetun tuottajavastuun järjestelmällä lähtökohtaisesti kannatettavana. Ehdotettu riskiin perustuva tarkastelu mikroepäpuhtauksien poiston tarpeellisuudesta olisi kuitenkin syytä laajentaa kattamaan kaikki puhdistamot kokoluokasta riippumatta, jotta toimenpiteet olisivat kustannustehokkaita ja oikeasuhtaisia. Taloudellisia vaikutuksia koskevan arvion mukaan kustannukset olisivat merkittävät. Vähintään 100 000 avl:n yhdyskuntajätevedenpuhdistamoita, joita mikroepäpuhtauksien poisto kategorisetti koskisi, on Suomessa noin 15, ja lisäksi riskinarviointi olisi tehtävä noin seitsemällekymmenelle 10 000—100 000 avl:n puhdistamolle. Mikroepäpuhtauksien poistamisessa keskimääräisen 80 %:n puhdistustason saavuttaminen vaatisi vähintään 100 000 avl:n yhdyskuntajätevedenpuhdistamoihin noin 400 milj. euron investoinnit, ja samalla jätevedenpuhdistuksen energiankulutus kasvaisi noin 30—50 % nykyisestä. Korotustarve jätevesimaksuun olisi hieman yli 10 %. 10 000—100 000 avl:n puhdistamoihin investointitarve olisi noin 250 milj. euroa ja korotustarvetta jätevesimaksuihin tulisi noin 12 %.

Valiokunta katsoo, että laajennetun tuottajavastuun järjestelmän toimeenpanokelpoisuutta on vielä tarpeen arvioida ja varmistaa, ettei aiheutuva hallinnollinen taakka tai taloudelliset vaikutukset esimerkiksi lääke- ja kosmetiikkatuotteiden käyttäjille ja tuottajille sekä muille osapuolille muodostu kohtuuttomiksi. Kustannuksia on arvioitava suhteessa saavutettavaan ympäristöhyötyyn ja siihen, että energiankulutus kasvaisi merkittävästi. Tiedossa olevat mikroepäpuhtauksien puhdistusmenetelmät ovat erittäin energiantensiivisiä ja lisäävät puhdistamojen energiankulutusta merkittävästi samaan aikaan, kun direktiiviehdotus toisaalta edellyttää puhdistamoilta energianeutraaliutta. Nykyinen aktiivihiiilen käyttäminen puhdistusteknologiana vaatisi paljon energiaa ja johtaisi kasvavaan hiilijalanjälkeen. Valiokunta pitää tärkeänä, että kokonaisympäristövaikutusten arvioimiseksi ja uusien aktiivihiiilen tuotantotapojen löytämiseksi myös tältä osin tarvitaan lisää tutkimustietoa.

Valiokunta pitää tärkeänä valtioneuvoston kriittistä kantaa yhdyskuntajätevedenpuhdistamosektorille asetettavaan sitovaan energianeutraalisuustavoitteeseen, jonka mukaan puhdistamosektorin tulisi tuottaa itse uusiutuvilla energianlähteillä kuluttamansa vuotuinen energiamäärä. Pohjoisten olosuhteiden vaikutus puhdistamoiden energiankulutukseen ja niiden potentiaaliin tuottaa uusiutuvaa energiaa on otettava huomioon. Jätevesihuolto on myös osa kriittistä infrastruktuuria, eikä jätevedenpuhdistamoiden toimintakyky tule vaarantaa kytkemällä niiden käyttämän energian ja itse tuottaman uusiutuvan energian määriä sitovasti toisiinsa. Jätevedenpuhdistamoilla tulee myös olla jatkossakin mahdollisuus toteuttaa ja ylläpitää varavoimajärjestelmiä riippumatta käytettävistä energianlähteistä.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty tässä yhteydessä siihen, että vesipuidedirektiivin hyvän tilan tavoitteiden ja vesienhoidon suunnitelmien kautta on viime vuosina noussut esiin riski siitä, että kaupunkien kasvaessa puhdistamoiden tarvitsemat laajennukset tai usean pienemmän puh-

Valiokunnan lausunto YmVL 52/2022 vp

distamon yhdistävät keskuspuhdistamohankkeet eivät saisi ympäristölupaa. Ongelman taustalla on se, että jätevedenpuhdistamoiden ravinteiden poistoteho on jo nykyisellään niin korkealla tasolla, että poistotehoa ei pystytä enää oleellisesti lisäämään. Yhdyskuntajätevesidirektiiviehdotuksessa ei pyritä ratkaisemaan tätä ongelmaa, mistä syystä on esitetty, että direktiiviin tulisi sisällyttää mahdollisuus poikkeamaan vesipuitelidirektiivissä säädellystä vesien hyvän tilan tavoitteesta siinä tapauksessa, kun jätevedenpuhdistamolla on tehty parhaan mahdollisen saatavilla olevan tekniikan puitteissa ne toimet, jotka on mahdollista tehdä.

Valiokunta toteaa tähän ensin sen lähtökohdan, että vesien tilaa vesipuitelidirektiivissä kielletyllä tavalla heikentävät hankkeet ovat usein kiellettyjä jo ympäristönsuojelulain tai vesilain perusteella ilman vesienhoidon ympäristötavoitteiden huomioon ottamistakin. Pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) suojaa puolestaan pohjavettä laadun muutoksilta. Valiokunta toteaa kuitenkin, että Suomen lainsäädännön täsmentäminen on tarpeen EU:n tuomioistuimen ns. Weser-ratkaisun (EUTI C-461/13, vastaava pohjaveden osalta EUTI C-535/18) johdosta. Weser-ratkaisun perusteella vesienhoidon ympäristötavoitteet estävät uuden hankkeen toteuttamisen ilman poikkeusta jo siinä vaiheessa, kun pintavesimuodostuman yksittäisen laadullisen tekijän tila heikentyy yhdellä luokalla. Siten myös ympäristötavoitteista poikkeaminen uuden hankkeen takia voi tulla Suomessa aikaisempaa useammin arvioitavaksi lupaharkinnan yhteydessä. Poikkeamisen suhteesta lupaharkintaan ei kuitenkaan ole säädetty, eivätkä nykyiset vesilain ja ympäristönsuojelulain vaatimukset vesienhoitosuunnitelman huomioon ottamisesta ilmennä vesienhoidon ympäristötavoitteiden sitovaa luonnetta. Weser-ratkaisun myötä yksittäisten hankkeiden lupaharkinnassa heikentämiskieltoa arvioidaan laatutekijöittäin eli yhden laatutekijän merkitys nousee vesimuodostuman tilan kokonaisarviota merkittävämmäksi.

Valiokunta toteaa, että ympäristöministeriön joulukuussa 2022 asettama työryhmä valmistelee lainsäädäntömuutosta, jonka tavoitteena on säätää ympäristötavoitteiden sitovuudesta ja siitä, milloin niistä voidaan poiketa uuden merkittävän hankkeen vuoksi. Tällä hetkellä vesien hyvän tilan tavoitteesta poikkeaminen uuden merkittävän hankkeen vuoksi on mahdollista vain joka kuudes vuosi, kun valtioneuvosto hyväksyy vesienhoitosuunnitelmat. Valiokunta pitää uudistushanketta tärkeänä, kun nykyinen sääntely voi johtaa siihen, että vihreän siirtymän edellyttämien puhtaampien hankkeiden rakentuminen estyy.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto YmVL 52/2022 vp

Helsingissä 23.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hanna Kosonen kesk

varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr

jäsen Petri Huru ps

jäsen Mai Kivelä vas

jäsen Johan Kvarnström sd

jäsen Sheikki Laakso ps

jäsen Mikko Ollikainen r

jäsen Mauri Peltokangas ps

jäsen Juha Sipilä kesk

jäsen Saara-Sofia Sirén kok

jäsen Hussein al-Taeed sd

jäsen Katja Taimela sd

jäsen Mari-Leena Talvitie kok

jäsen Ari Torniainen kesk

varajäsen Anneli Kiljunen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos